

Sygn. akt I Ns 703/13

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2014 r.

Sąd Rejonowy w Zgorzelcu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Krzysztof Skowron

Protokolant: Ewelina Urbańska

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2014 r.

w Z.

sprawy z wniosku (...) sp. z o.o. we W.

przy udziale (...) S.A. w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

postanawia:

1. oddalić wniosek,
2. oddalić wniosek uczestnika postępowania (...) S.A. w K. o zwrot kosztów postępowania.

Sygn. akt I Ns 703/13

UZASADNIENIE

I. Stanowiska uczestników postępowania.

1. Wnioskodawca, (...) sp. z o.o. we W., wniósł o ustanowienie na położonych w Z. działkach nr (...) odpłatnej służebności przesyłu na rzecz uczestnika (...) S.A. w K., za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 73.200 zł; wniósł też o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania.

2. Uczestnik, (...) S.A. w K., wniósł o oddalenie wniosku i obciążenie wnioskodawcy kosztami postępowania. Przyznał, że nad nieruchomością wnioskodawcy przebiegają przewody linii energetycznych L-702 i L-709. Podał, że w przypadku linii L-702 uzyskał uprawnienie do korzystania z nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu (na podstawie decyzji zezwalającej na wykonanie remontu tej linii). Niezależnie od tego podniósł zarzut zasiedzenia służebności. Zarzucił też, że żądane przez wnioskodawcę wynagrodzenie jest rażąco wygórowane.

II. Stan faktyczny.

1. (...) sp. z o.o. we W. jest właścicielem położonych w Z. działek nr (...); nad działkami przebiegają przewody linii energetycznych L-702 i L-709 (według wcześniejszej numeracji – odpowiednio – 751 i 767), wchodzących w skład majątku (...) S.A. w K.. Linia L-702 została wybudowana w 1940 r., a linia L-709 – w 1938 r. W przypadku linii L-702 poprzednik prawny (...) S.A. w K. (Zakład (...) w J.) uzyskał zgodę na przeprowadzenie jej kapitalnego remontu.

2. Przynajmniej od 1961 r. aż do sierpnia 1996 r. aktualne działki nr (...) stanowiły własność Skarbu Państwa (najpierw znajdowały w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Ł., później w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Z., wreszcie, w 1993 r., zostały przekazane Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa).

III. Dowody i ich ocena.

1. Ustalenia faktyczne zostały dokonane na podstawie dokumentów i zeznań świadka określonych w postanowieniu dowodowym z 9 maja 2014 r. (k 110).

2. Uczestnicy w toku postępowania nie kwestionowali prawdziwości dokumentów, które w sprawie zostały wykorzystane w charakterze dowodów – za wyjątkiem sporządzonego na rzecz wnioskodawcy operatu szacunkowego (uczestnik podważał przyjęty tam sposób wyliczenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu oraz samą wysokość wynagrodzenia); w takich warunkach zawarte w nich oświadczenia (z wyłączeniem określonej w operacie wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności) zostały uznane za zgodne z prawdą (art. 252 i 253 k.p.c.). Uczestnicy nie zgłaszali też żadnych zastrzeżeń do złożonych przez świadka zeznań - w sytuacji, gdy nic nie wskazywało na to, żeby był on osobą niewiarygodną, zostało przyjęte, że przedstawione przez niego informacje były zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy.

3. Przedmiotem decyzji Naczelnika Gminy Z. z 13 września 1976 r. (k 61) było zezwolenie na przeprowadzenie remontu linii L-702; nie obejmowała ona zgody na założenie i przeprowadzenie tej linii energetycznej.

4. Nad działkami wnioskodawcy przebiegają tylko dwie linie energetyczne, przy czym linia L-702 rozgałęzia się w dwóch kierunkach; w operacie szacunkowym z 28 listopada 2011 r. została ona przez to opisana jako dwie osobne linie; błąd ten został powtórzony we wniosku.

5. Przeprowadzone dowody były wystarczające do zrekonstruowania faktów, które miały istotne znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy; w tej sytuacji pozostałe wnioski dowodowe zostały oddalone (art. 227 k.p.c. i 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

IV. Podstawa prawna rozstrzygnięcia.

1. W sprawie uczestnik postępowania zarzucił, że służebność przesyłu nabył w drodze zasiedzenia; fakt taki mógł zostać ustalony w postępowaniu o ustanowienie tej służebności (por. wyrok SN z 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08).

2. Przed wejściem w życie przepisów o służebności przesyłu (art. 305¹ - 305⁴ k.c.) możliwe było zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu (por. np. wyrok SN z 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08 i uchwałę SN z 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13); od momentu, kiedy przepisy te zaczęły obowiązywać (tj. od 3 sierpnia 2008 r.) przedmiotem zasiedzenia jest już służebność przesyłu (por. uchwałę SN z 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13 i art. XXXVIII ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny).

3. Do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie wymagane jest faktyczne korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przez 20 lat – jeżeli jej posiadacz w chwili uzyskania posiadania pozostawał w dobrej wierze, albo przez 30 lat – jeżeli był wtedy w złej wierze (art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. w zw. z art. 352 k.c.; por. też postanowienie SN z 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08).

4a. Do 31 stycznia 1989 r. obowiązywała zasada jednolitego funduszu własności państwowej (dawny art. 128 k.c. w pierwotnym brzmieniu); mienie pozostające wtedy w zarządzie poprzedników prawnych uczestnika, w tym linie energetyczne L-702 i L-709, było własnością Państwa. Zniesienie tej zasady nie skutkowało jednak przejściem własności urządzeń przesyłowych przez poprzednika prawnego uczestnika; prawo ich własności uzyskał on dopiero 5 grudnia 1990 r. (art. 2 ust. 2 ustawy z 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości w zw. z art. 49 k.c.; por. też uchwałę SN [7 sędziów - zasada prawna] z 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, postanowienie SN z 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08 i postanowienie SN z 3 lutego 2010 r., II CSK 465/09).

4b. W sprawie, do 5 grudnia 1990 r., Skarb Państwa był zarówno właścicielem nieruchomości, które aktualnie należą do wnioskodawcy, jak i właścicielem linii energetycznych L-702 i L-709. W efekcie, aż do tego dnia, przez cały czas, gdy Państwo było właścicielem aktualnych działek nr (...) (a więc co najmniej od 1961 r.), przedsiębiorstwa przesyłowe zarządzające tymi liniami nie mogły nabyć służebności odpowiadającej służebności przesyłu, której przedmiotem byłaby ta właśnie nieruchomość (a gdyby nabyły one takie prawo wcześniej wygasłoby ono z chwilą przejścia prawa własności tej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa) – właścicielowi nieruchomości nie może bowiem przysługiwać ograniczone prawo rzeczowe, które miałoby obciążać tę nieruchomość (art. 247 k.c.). Do 5 grudnia 1990 r. nie mógł się też zatem rozpocząć bieg zasiedzenia służebności przesyłu (zasiedzenie służebności wchodzi w rachubę tylko wtedy, gdy po stronie posiadacza służebności i właściciela nieruchomości występują różne osoby [por. postanowienie SN z 3 lutego 2010 r., II CSK 465/09]).

5a. Decydującym momentem dla oceny dobrej albo złej wiary jest chwila uzyskania posiadania; następujące później zdarzenia, które zmieniają przekonanie posiadacza są bez znaczenia dla tej oceny (por. postanowienie SN z 25 czerwca 2003 r., III CZP 35/03).

5b. Jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary (art. 7 k.c.). W sprawie wnioskodawca podnosił, że uczestnik wszedł w posiadanie służebności w złej wierze, jednak zarzutu tego – pomimo ciężącego na nim obowiązku – nie udowodnił (por. wyrok SN z 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08). Zresztą, zła wiara uczestnika musiałaby się łączyć z wiedzą, że urządzenia przesyłowe były stawiane na nieruchomościach należących aktualnie do wnioskodawcy bezprawnie – bez stosownych zezwoleń (por. wyrok SN z 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08). W sytuacji, gdy nieruchomości te, w czasie przeprowadzenia przez nie linii energetycznych, znajdowały się w granicach III Rzeszy, a same linie zostały przejęte przez Państwo Polskie w sposób pierwotny (niezależnie od tego, czy nastąpiło to na podstawie ustawy z 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej, czy na podstawie dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich; por. uzasadnienie orzeczenia SN z 20 lutego 1951 r., C 464/50), nie można było doszukiwać się złej wiary po jego stronie.

6. W razie przeniesienia posiadania służebności przesyłu, kolejny posiadacz może dodać do swojego czasu posiadania, wliczanego do biegu zasiedzenia, czas posiadania swego poprzednika (art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c.). W sprawie poza sporem było, że uczestnik był następcą prawnym przedsiębiorstw przesyłowych, które od 5 grudnia 1990 r. korzystały – w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu – z nieruchomości, przez które przebiegają linie L-702 i L-709 (ostatecznie to na niego wskazał wnioskodawca redagując wniosek). Posiadanie tej służebności przez kolejnych przedsiębiorców przesyłowych miało charakter ciągły (art. 352 § 2 k.c. w zw. z art. 340 k.c.).

7. W sprawie bieg zasiedzenia rozpoczął się 5 grudnia 1990 r. (w tym czasie nie obowiązywał już art. 177 k.c., uniemożliwiający zasiedzenie nieruchomości stanowiących własność państwową, a także – z mocy art. 292 k.c. – służebności obciążających takie nieruchomości). Do zasiedzenia służebności przesyłu – w kształcie w jakim była realizowana (nieodpłatnie) – doszło po 20 latach jej posiadania, tj. z dniem 6 grudnia 2010 r. (art. 112 k.c.). W takich warunkach wniosek o jej ustanowienie – jako złożony później – podlegał oddaleniu.

8. Dołączona do odpowiedzi na wniosek decyzja Naczelnika Gminy Z. z 13 września 1976 r. została wydana w czasie, kiedy linia L-702 była już wybudowana; skoro nie dotyczyła jej założenia i przeprowadzenia (35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości [dalej: u.z.t.w.n.]), nie mogła być źródłem uprawnienia po stronie przedsiębiorcy przesyłowego do stałego korzystania z nieruchomości przez które przebiegała. Zresztą, niezależnie od tego, w czasie, kiedy decyzja ta została wydana, nieruchomości należące aktualnie do wnioskodawcy, jak i mienie przedsiębiorstwa przesyłowego, stanowiły własność Państwa, a tym samym nie mogła wówczas powstać swoista służebność przesyłowa (publiczna), wynikająca z wydania decyzji w trybie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. (art. 247 k.c.; por. też – co do charakteru uprawnienia – postanowienie SN z 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08).

V. Koszty postępowania.

1. W sprawie interesy uczestników były sprzeczne – uwzględnienie żądania skutkowałoby przysporzeniem majątkowym po stronie wnioskodawcy i pociągało za sobą wydatki po stronie uczestnika (por. postanowienie SN z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 148/12). Co do zasady zatem istniała możliwość obciążenia tylko jednego z uczestników kosztami postępowania.

2. Przepis art. 102 k.p.c. znajduje odpowiednie zastosowanie również w postępowaniu nieprocesowym (por. postanowienie SN z 2 marca 2012 r., II CZ 170/11). W sprawie roszczenie wnioskodawcy nie mogło znaleźć ochrony na drodze sądowej jedynie z tej przyczyny, że zanim z nim wystąpił, doszło do zasiedzenia służebności przesyłu – stanowiło to wystarczające uzasadnienie dla odstąpienia od obciążania go kosztami postępowania (art. 102 k.p.c.; por. też wyrok SN z 20 grudnia 1979 r., III PR 78/79 i postanowienie SN z 9 grudnia 1999 r., III CKN 497/98).